

Darbeler Tarihi

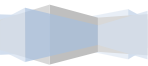
Cemil Koçak,

İstanbul, Timaş Yayınları, Ekim 2016, 230 s. ISBN 978-605-08-2371-4

Havva YILMAZ NURCAN*

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en sıkıntılı süreçleri şüphesiz askeri darbelerin cereyan ettiği dönemler olmuştur. Yakın tarihimizin bu problemlili darbe süreçleri asker-siyaset ilişkilerini de bir hayli kırılgan hale getirmiştir. Cumhuriyet tarihimizde gerçekleşmiş ilk askeri darbe olan 27 Mayıs 1960 darbesinden 56 yıl sonra Türk toplumu yeni bir askeri darbe tehdidi ile yüz yüze kalmış, halkın büyük kahramanlığı ve fedakârlığı sayesinde 15 Temmuz 2016 darbe kalkışması akamete uğratılmıştır. Bu darbeyi diğer askeri darbelerden ayıran pek çok faktör bulunmasına karşın, darbeye giden süreç

*Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü <mailto:havvanurcan@hotmail.com>

dikkatli bir biçimde analiz edildiğinde cuntacıların 27 Mayıs 1960 darbesini örnek aldığı müşahede edilmiştir.

Cemil Koçak, 15 Temmuz darbe girişimini müteakip takriben 3 ay sonra hazırladığı *Darbeler Tarihi* adlı kitabında bu benzerliğe dikkat çekmek istemiştir. Koçak bugünü anlamanın yolunun, geçmişi bilmekten geçtiği nazariyesinin altını çizerek kitabı yazma amacını, 15 Temmuz darbe girişiminin doğru bir biçimde analiz edilmesine katkı sağlamak şeklinde belirtmiştir. Yine yazara göre bir tarihçi yalnızca geçmişi yazmakla yetinmemeli, geçmiş ile güncel arasındaki kopmaz bağı vurgulamaya gayret etmelidir. ‘Tarihçilikte esas olan budur ve ben de bunu yapmaya çalıştım’ diyor eserin sunum bölümünde.

Kitabın kapağını incelediğimizde darbe dönemlerinde çekilmiş fotoğraflardan hazırlandığını görmekteyiz. Sunum bölümü ise yazarın 15 Temmuz darbe girişiminden sonra gazetelere vermiş olduğu iki mülakat ile başlıyor. Yazar burada 15 Temmuz’a uzanan süreci analiz ederken 27 Mayıs 1960 darbesiyle aralarındaki benzerliklere ve darbelerin dış destekçilerine dikkat çekiyor. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün savuşturulmasıyla sorunun çözülmediğini, darbe riskinin ve ülkede darbeci zihniyetlerin halen bulunmaya devam ettiğini ve bu zihniyet kazanıp atılmadan darbe tehdidinin geçmiş olmayacağı gerçeğinin altını çiziyor. Sonrasında ise 15 Temmuz FETÖ kalkışmasının başarısız olma nedenleri üzerinde duruyor.

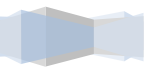
Sunum dışında kitap 3 kısımdan oluşmaktadır. En geniş kısım 27 Mayıs 1960 darbesinin anlatıldığı ilk kısımdır. Burada darbeye giden süreç ve oynanan algı oyunları, 27 Mayıs darbesinin kimler tarafından nasıl gerçekleştirildiği, Milli Birlik Komitesinde darbe sonrası yaşanan çekişmeler ve krizler anlatılıyor. Siyasetçilerin bu süreçte nasıl itibarsızlaştırıldığı, asılsız söylentilerle halkta oluşturulmak istenen panik havası ve sokak eylemleri dönemin tanıklarının ifadeleri ve gazete manşetleriyle detaylandırılarak okuyucuya aktarılıyor.

Talat Aydemir’in başarısız darbe girişimleri olan 22 Şubat 1962 ve 21 Mayıs 1963 darbe teşebbüsleri ikinci kısmın konularını oluştururken son kısımda 12 Mart 1971 darbesi yer alıyor. Yine bu kısımda yazarın ODTÜ ile ilgili vermiş olduğu bilgiler dikkat çekiyor. Kitabın tüm kısımları yazarın daha önce kaleme almış olduğu ve bazı gazetelerde yayınlanmış olan yazı dizilerinden derlenmiştir.

Kitabın çıkış noktası ise tarihin tekerrür etmemesi için, yaşanan darbelerden dersler çıkarmak ve bu süreçleri doğru analiz ederek aynı hatalara tekrar düşmemek, aynı vahim tablolarla tekrar karşılaşmamak şeklinde tasvir edilmiştir. Kitapta yer alan bilgiler genel olarak hatıratlar, gazete manşetleri, çeşitli dokümantasyonlar ve yazarın bizzat kendi tecrübeleri ile harmanlanmıştır.

Yazarın özellikle üzerinde durduğu nokta, darbe süreçlerinde yaşanan olayların birbirinin aynı olmasıdır. Neredeyse her darbe öncesi sokaklar karıştırılıyor, üniversite öğrencileri hükümet karşıtı gösteriler düzenliyor ve asılsız rivayetler kulaktan kulağa hızla yayılıyor ve böylece toplumun genel fikriyatının iktidardaki hükümet aleyhine değiştirilmesi amaçlanarak yapılan darbenin tüm toplum tarafından benimsenmesi ve meşru bir darbe olduğu zihinlere zerk edilmeye çalışılıyor. Kısaca iç ve dış destekli bazı mahfiller yangın çıkartıyor ve tabiri caizse itfaiye olarak görülen ordunun müdahale etmesi bekleniyor.

Yeni jenerasyon gezi olayları ve 15 Temmuz darbe teşebbüsünde bu süreci ilk kez tecrübe etti. Fakat yazar bu yöntemlerin hiçbirinin yeni olmadığını ve hepsinin benzer şekillerde daha önce denendiğini ayrıntılarıyla okuyucusuna anlatıyor. Ayrıca bu darbelerin nedenleri ve sonuçlarının darbecilerin mülakatlarına dayanarak anlatılması okuyucuya darbecilerin zihin yapılarını etüt etme olanağı sağlıyor.

Kitapta darbeler ve cuntalar ile ilgili kamuoyunda fazla bilinmeyen konulara da rastlıyoruz. Mesela 1945-46 yıllarında ordu içinde, o yıllarda iktidarda bulunan CHP'ye karşı bir ihtilal düşüncesi olduğu ve generallerin çoğunun Demokrat Parti'yi desteklediği çoğu kişi tarafından bilinmez. Demokrat Parti 1950 yılında yapılan seçimleri kazanarak iktidara gelmiş olmasa belki de Cumhuriyet tarihinin ilk askeri darbesi 1950'lilerde yaşanacaktı. Ne var ki dönemin cuntacıları zamanla Demokrat Parti aleyhine döndü ve 1960 darbesini gerçekleştirdi. Bu darbe sonrası 27 Mayıs ruhunu tekrar canlandırmak amacıyla iki darbe teşebbüsü ve sonuçları da cuntacıların anılarıyla kitapta yer alıyor.

Kitabın adı *Darbeler Tarihi* olunca haklı olarak 27 Mayıs'tan 15 Temmuz kalkışmasına kadar tüm darbeleri içereceği beklentisi oluşuyor. Fakat 12 Eylül 1980 darbesine yer verilmemiş olması bir eksiklik olarak göze çarpıyor. 15 Temmuz FETÖ darbesine de cüz'i bir yer ayrıldığını görüyoruz. Ayrıca kitapta yer yer mükerrere düşülmesi okuyucuda dejavu hissini uyandırıyor. Anlatım ve içeriğin verdiği belgesel izlenimiyle kitap, okuyucusunu adeta zaman tüneline geçiriyor.

Birinci Cihan Harbi sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti, demokrasisini oturtmaya çalışırken birçok yol kazası yaşamış ve her darbe maalesef ülkeyi onlarca yıl geriye götürmüştür. Bu kitap ile daha iyi anlıyoruz ki; Yaşanan darbelerden gerekli dersleri çıkaramamış ve her defasında göz göre göre gelmelerine rağmen gerekli tedbirleri alamamışız. Bu gafletimizin bedelini de geçtiğimiz yıl ordumuzun içinde yuvalanan Fetullahçı terör örgütünün 15 Temmuz'daki darbe kalkışmasında 250 insanımızı kaybederek ödedik. Umulur ki bundan sonra Türkiye toplumu böyle bedeller ödemesin, bu kitap gibi çalışmaların sayısı artsın, toplum bilinçlensin ve ordudan üniversitelere kadar tüm kurumlarımız demokrasiyi içselleştirerek ülkemizi daha iyi noktalara taşınsın. Keyifli okumalar dilerim.

